



**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 161. Doctrina illa Sanctorum ratione multiplici illustratur &
roboratur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

de nullo modo fieri potest (nota bene omnimodam impossibilitatem, nullo modo fieri potest) quod formidine sit pœna, non dilectione iustitiæ. Ex corde igitur nullo modo penitus ejici potest affectus ad peccatum formidine pœna, sine amore iustitiæ. Conc. 25. in Psal. 118. qui timore pœnae, non amore iustitiæ, opus legis facit, profectò in vitium facit.

1858 Prosper Sent. 117. qui timendo facit, serviliter facit, nec est amicus recti, quando mallet, si fieri posset, id quod rectum est, non juberi. Et rursus: qui timore non peccat... abstinet ab opere malo, suâ tamen rem est voluntas.

1859 Gregorius Magn. l. 1. Moral. c. 23. S. Ecclesia simplicitatis suæ & rectitudinis vias timore inchoat, sed charitate consummat. Cui tunc funditus est à malo recedere, cum ex amore ceperit jam nolle peccare: cum vero timore adhibe bona agit, à malo penitus non recessit.

1860 Ildorus l. 2. de sum. bon. c. 21. aliud est non peccare amore dilectionis Dei... aliud timore supplicii. Qui enim amore charitatis Dei non peccat, horrefcit omne malum, amplectendo iustitiæ bonum; nec eum delectat malum, etiam si sceleris impunitas promittatur. Qui vero solâ pœnâ supplicii in se vitia reprimis, quoniam non expleat opus peccati, vitium tamen in eo voluntas peccandi.

1861 Anselmus in c. 8. ad Rom. qui timore supplicii, non amore sanctitatis observat legem, vellet utique non esse quod timeret, ut impudè legem præterire liceret, ac per hoc, licet ipsam legem actibus implet, & in oculis hominum iustus appareret, in oculis tamen interni inspectoris erat iniustus: quia quod fors in opere demonstrabat, intus in voluntate non habebat.

1862 Bernardus epist. 11. sola charitas est, quæ ab amore sui, & mundi, avertere possit animam, & in Deum dirigere. Nec timor quippe, nec amor privatus, convertit animam. Mutas interdum valentiam, vel actum, affectum nunquam.

1863 Laurent. Justinian. tr. de timore c. 5. timor servilis est, quo quis timet peccare propter pœnam principaliter [qualiter timet, qui nullo alio motivo à peccato abstinet, quam timore pœnae] sed inaviter putat se esse victorem peccati, qui timore pœnae non peccat. Quia est non impletur negotium male cupiditatis, ipsatamen mala cupiditas intus est hostis. Nam dum adhibe à prava actione formidanda pœna prohibet, profectò formidantis animum nulla spiritali libertas tenet.

1864 S. Thomas 1. 2. q. 6. a. 6. docet ea, quæ ex solo metu fiunt esse involuntaria in se, & secundum se. Et a. 7. ad 2. in eo qui per metum aliquid agit, manet repugnantia voluntatis ad id quod agitur, secundum quod in se consideratur... Et ideo quod per metum agitur, quodammodo est involuntarium... quia timendus agit contra id quod, etiam nunc, secundum se vult. Retinet ergo affectum, saltem habituales ad ipsum, secundum se consideratum. Et q. 107. a. 1. ad 2. Lex vetus dicitur cohibere manum, non animum, quia qui timore pœnae [etiam æternæ, quam lex vetus etiam comminabatur] ab aliquo peccato abstinet, non simpliciter ejus voluntas à peccato recedit, sicut recedit voluntas ejus, qui amore iustitiæ abstinet à peccato. Et 2. 2. q. 19. a. 9. timor servilis... potest habere annexam voluntatem peccandi. Ergo positivè non excludit voluntatem peccandi, etiam actuales. Eam quippe positivè excludere, est per actum contrarium excludere. Hoc autem non dicit simplicem negationem peccati (ait S. Doctor in 4. dist. 14. in expof. text.) quia qui intermisit peccati actum, non dicitur à peccato cessare, sed cessare à peccato, peccati quæ affectum positivè excludere, proprie dicitur, cui peccatum secundum se displicet, & peccatum dimittere simpliciter intendit, & hæc est vera pœnitentia. De tali proinde exclusione loquitur Tridentinum supra.

1865 S. Bonaventura in spec. anim. c. 3. timor servi-

lis semper cura mortali peccato est. cum quis dimittit facere peccatum propter pœnam, non propter dilectionem. Quod haud dubie subintelligit. Agit enim de timore servili, quo quis in servili dimittit malum facere, non propter dilectionem, sed propter pœnae timorem. Et in 3. dist. 34. q. 1. n. 59. loquens de timore inferni, propter illum timorem (inquit) cessat homo à peccatorum perpetrations, licet non omnino cessat à voluntate.

1864 Aliatamen Sanctorum testimonia (quæ perperam à nonnullis gloriantur de timore servili, serviliter sumpto, quo serviliter timens actu vel virtute dicit, peccarem, si gehenna non esset: cum gloria ista fundamentum non habeat in textu ipsorum, & rationes Sanctorum procedant etiam de timente serviliter, id non dicente actu, vel virtute, sed habitu dumtaxat, ut videbitur c. seq.) non sic accipienda sunt, quasi servili gehennæ metu ab opere peccati abstinens, semper haberet actuales, vel virtuales voluntatem peccandi, si gehenna non esset. Quia licet voluntatem istam annexam habere possit, ut S. Thomas ait; semper tamen annexam non habet actu, nec virtute, sed plerumque in habitu vel radice dumtaxat, uti S. Bonaventura observat loco proximè relato n. 65. dicens, quod cum illo metu, si non proficiat ad amorem, voluntas peccandi manet in habitu & radice. Ita etiam insignis fidei Catholicae adversus hæreticos defensor J. Diedo l. de capt. & redempt. gen. hum. c. 2. ubi dicit, quod timor divini iudicii subinde cohibet non solum manum ab opere, uti timor pœnae comminata ab humano Iudice, sed & maliam cupiditatem, ne intus in actum prodeat. Addit tamen primo, utroque in timente vivere quamdam peccandi voluntatem, quemadmodum demonstravit D. Augustinus. Secundo quod spiritus magnus in timente divinum iudicium latenter adhibe vivit, quodque, quemadmodum docet D. Augustinus, latenter in eo vivit quamdam peccandi voluntas, propter eam quod nondum sit iustitiæ amicus... provide talis, adhibe carnalis, vellet sibi licitum frui creaturâ; & non esse ullam iustitiam prohibentem, aut pœnitentiam peccata. Tertio apud eos qui solo servili metu solas pœnae obediunt præceptis, abstinens ab illicitis, neque esse curam pudoris, neque honestatis, virtutisque & castitatis amorem, eisque timore reprimi, non emendari. Proximè tamen dicta explicans, dicit, quod is qui solo metu gehennæ ignis cohercet se ab opere malo, præceptum quidem odit, secundum amorem quemdam habituales, seu radicem intus latentem, nondum renovatus spiritu amoris iustitiæ, sed non semper odium est in actu.

1865 Cæterum voluntas illa peccandi, si esset impunitas, non vitiat timorem: quia non provenit ex timore, sed ex præexistente affectu ad peccatum secundum se. Quoniam quia solus gehennæ timor plenè excludere nequit, sed solus amor Dei propter se; tandiū manet, saltem in habitu, quandiū per affectum contrarium positivè exclusus, & acerbè retractatus non fuerit.

Legi omnimò meretur Illustriss. Pater Le Drou, in eruditissimo libro de Contrit. & Attrit. distert. 2. per totum, ubi argumenta à nobis proposita ex S. Augustino, Gregorio, Bernardo, S. Thoma, S. Bonaventura, &c. plurimùm illustrat, invalidaque esse demonstrat contradicentium ad ea repositiones, & objectiones. Quod & facit distert. 4. c. 4. §. 6.

CAPUT CLXI.

Doctrina illa Sanctorum ratione multiplici illustratur & roboratur.

VAlde observanda est doctrina Sanctorum, c. 1863 præcedenti exhibita; utpote ex qua manifesta concludi videtur insufficientia attritionis purè for-

indolentia ad justificationem in Sacramento Pœnit. Ad eam quippe Tridentinum necesse esse docet, ut contritio vel attritio, voluntatem peccandi excludat. Eam verò penitus excludere nequit, nisi penitens excludatur, sufficienterque retractetur præexistens affectus ad peccatum secundum se. Ut pote qui tamen latenter vivit, & moraliter manet, saltem in habitu & radice, quamdiu positivè non excluditur, nec retractatur per affectum contrarium. Nec verò Concilium loquitur de exclusione merè negativa, per solam cessationem à voluntate actuali peccandi (quomodo quælibet vehemens cogitatio alterius rei disparatè actualem peccandi voluntatem excludit) sed de exclusione positiva per contrarietatem & repugnantiam cum illa. Quia per hanc solam excluditur voluntas habitualis peccandi: sine cuius exclusione nemo potest justificari. Sola etiam exclusio positiva, est exclusio propriè dicta (de qua Trident. haud dubiè intelligendum est) cum negativa potius sit non inclusio, quam exclusio; nec hostis à moenibus (propriè loquendo) exclusus censetur per non introitum in moenia, sed per prohibitionem introitus & repulsam, ob quam non poterit intrare. Quamobrem, *etsi contingat quem habere dolorem, & non habere actualem voluntatem peccandi, si tamen dolor talis non est, ut ex se repugnet simul esse cum tali voluntate, reverè non est dolor qui excludit illam voluntatem, sed aliunde contingit illa carere*, inquit Suarez disp. 20. de Sacram. Pœnit. sect. 4. Ita etiam Tannerus disp. 4. de pœnit. q. 6. dub. 4. n. 84. Reginaldus de prudentia Concilii. sect. .c. 4. Et ante ipsos S. Thomas supra n. 1864.

Igitur ad propositum accedentes, Sanctorum doctrinam multiplici ratione, ex ipsorum sententia desumpta, illustramus.

1869 Prima itaque ratio, propter quam attritio ex solo servili metu gehennæ penitus excludere nequit præexistentem affectum ad peccatum, secundum se sumptum, neque efficere, ut affectus ille moraliter non remaneat, saltem habitualiter, est quia affectus ille tamen non excluditur, sed moraliter remanet, saltem habitualiter, quamdiu non retractatur per affectum contrarium. Neque enim aliter fit retractatio, positivè exclusio, ut proximè vidimus. Unde Aug. supra, *desiderium peccandi non extinguitur nisi contrario desiderio*, &c. Atqui dolor, sive displicentia ex solo servili gehennæ metu, non est affectus contrarius affectui & complacentiæ erga peccatum secundum se. Neque enim volitio & nolitio, amor & odium, complacentia & displicentia erga eandem rem, quocumque modo spectatam, invicem contrariantur, sed volitio & nolitio, amor & odium, complacentia & displicentia erga eandem rem, eodem modo spectatam, ut notum est ex Dialecticis legibus oppositorum & contrariorum. Sola proinde nolitio, solum odium, sola displicentia peccati, secundum se spectati, contrariantur volitioni, amoris, & complacentiæ peccati secundum se spectati. Atqui nolitio, odium & displicentia peccati ex solo servili metu inferni, non est nolitio, odium & displicentia peccati secundum se, sed secundum quod est inductivum inferni duntaxat. Neque enim percussus timore inferni, sine alio adjuncto motivo, aliter considerat peccatum, quam ut inferni inductivum. Quæ ratio, seu consideratio alia est, seu diversa à ratione peccati secundum se. Inò est naturè posterior, cum unumquodque prius naturè consideretur in ordine ad se, quam in ordine ad effectum extrinsecum. Infernus verò, seu pœna inferni, sine alio motivo, est effectus extrinsecus peccati, secundum se considerati. Igitur nolitio, odium & displicentia peccati, ex solo servili timore inferni, sine alio motivo, non est nolitio, odium & displicentia peccati secundum se, sed secundum rationem naturè posteriorem. Ergo non contrariatur volitioni, amoris & compla-

centiæ peccati secundum se. Ergo volitionem, amorem & complacentiam istam non excludit, neque excludere potest, sed solus amor divine legis secundum se, cui peccatum secundum se contrariatur, utpote *dictum, factum, & concupitum contra divinam legem*. Verisimilè ergo Augustinus: *desiderium peccandi non extinguitur, nisi contrario desiderio rectè facienti, ubi fides per dilectionem operatur*. Quæ verba sententia suis inseruit S. Prosper.

Secunda ratio (quæ illustratur, roboraturque prior) sumitur ex S. Thoma 1. 2. q. 6. ubi ex Philosopho, & Gregorio Nysseno, vel (ut aliis placet) Nemesio, ait, ea quæ purè ex metu fiunt, *semper esse ex voluntario, & involuntario*, ut tamen voluntaria sint, spectatis omnibus circumstantiis occurrentibus, spectato utique malo effectû, qui timeatur; sint tamen involuntaria, in se, & secundum se, si præxiterit affectus erga rem (quæ metu abijcitur) secundum se consideratam. Quæ etiam doctrina est Damasceni 1. 2. orthod. fid. c. 2. Theologorumque, & Philosophorum communiter. Ex ea verò manifestum est, quòd volitio abijcendi rem, spectato præcisè malo effectû, qui ex non abiectione timeatur, non magis contrarietur volitioni abijcendi eam, secundum se spectatam, quam voluntarium illud contrarietur sit involuntario, cui admiscetur. Ac per consequens, quòd volitio abijcendi peccatum, spectato præcisè effectû, qui ex non abiectione timeatur, non magis sit volitio abijcendi peccatum secundum se, quàm voluntarium illud sit abiectioni illius involuntarii.

Tertia ratio hoc modo conficitur. Quandocumque timore mali extrinseci, & nulla alia ex causa, non abijcitur ille amor præexistens erga rem secundum se, sed manet, saltem in habituali dispositione voluntatis, prout docet S. Thomas ibidem a. 2. ad 2. probatque ex differentia inter id quod ex solotimore, & id quod ex concupiscentia fit: *siquidem in eo qui per metum aliquid agit (sine alio motivo) manet repugnantià voluntatis ad id quod agit secundum quod in se consideratur (manet ergo amor ipsius secundum se: cum repugnantià illa non sit effectus timoris, sed amoris præexistens) sed in eo, qui aliquid agit per concupiscentiam... non manet prior voluntas, quæ repudiabat quod concupiscitur, sed mutatur ad volendum id quod prius repudiabat. Et idè quod per metum agit, quodammodo est involuntarium (ratione manentis affectus erga rem secundum se spectatam) sed quod per concupiscentiam agit, nullo modo. Nam incontinentis concupiscentiæ agit contra id quod prius proponebat; non autem contra id quod nunc vult. Sed timentis agit contra id quod secundum se vult. Manifestum est ergo, quòd amor, & voluntas rei secundum se, juxta S. Doctorem, manet in timente, agentique, vel abijcete aliquid ex solo timore. Sic Mercator ex solo naufragii metu abijcens merces secundum se amatas, non abijcit, sed retinet amorem illum mercium secundum se, tamen ingruente tempestate, ex timore eas abijcere velit, spectatus ut in dædivas naufragii.*

Ecce igitur doctrina à Sanctis generaliter, & ab exceptione non tradidissent, nisi generaliter veram censuissent. Generaliter veram ergo censuerunt, & generaliter procedere probat ratio S. Thome. Quid igitur ad eam adversari?

Vident suam de servili attritionis sufficientia doctrinam per eam susque deque subverti. Idè dicunt 1. eam solam procedere in actionibus, quæ sic ex metu fiunt, ut nullam habeant bonitatem, & amabilitatem, nisi mediè ad vitandum malum quod timeatur, ut in casu illo projectionis mercium.

Verum per hoc non evadunt: quid enim refert, quòd id quod metu fit, habeat vel non habeat aliam istam bonitatem, vel amabilitatem, si equidem a-

ita ista bonitas, amabilitasque hæc & nunc non magis moveat agentem ex solo n. e. u. quam si non esset? Atqui hæc & nunc non magis movet timentem, quam si non esset, dum hæc & nunc non agit ex motivo ipsius, sed ex solo motivo timoris mali extrinseci. In quo proinde casu bonitas illa, amabilitasque hæc & nunc merè per accidens, & materialiter, vel concomitantè se habet, nullo modo formaliter.

1874 2^o. dicunt, in casu meius naufragii, mirum non esse, quòd prior affectus erga merces, secundum se spectatas, per naufragium metum non abjiciatur: cum ad naufragium vitandum necesse non sit abjici affectum illum, sed merces dumtaxat. Ad infernum verò vitandum, non solum peccatum abjiciendum est, sed & affectus ad peccatum, secundum se sumptum.

Sed neque sic evadunt, neque hoc dictum obstat generalitati Angelicæ doctrinæ. Sit enim, vel non sit necesse, abjici affectum erga peccatum, secundum se spectatum, ad vitandum infernum, equidem affectus ille nunquam abjicitur, nisi per affectum contrarium, ut docent Sancti, demonstrantque rationes allegatæ. Nunquam proinde per solum timorem mali extrinseci, etiam inferni, sine alio motivo: quia nolitio peccati ex solo motivo timoris inferni, non contrariatur volitioni peccati secundum se, ut supra vidimus. Nec peccator, qui peccatum odit & averfatur ex solo isto motivo, illud odit & averfatur secundum se, & propter se (ut etiam sanctus Thomas ait citato a. 6. ad 1. in id quod per metum agitur, motus voluntatis fertur, non propter seipsum, sed propter aliud, scilicet ad repellendum quod timetur) solum proinde odit & averfatur illud, quatenus inductivum inferni. Et sic inconuenia manet asserita veritas, quòd sola nolitio, displicentia, odium, & averfio peccati secundum se, & propter se, contrariatur affectui & complacentia ad peccatum secundum se. Quod licet supra satis sit demonstratum, amplius demonstratur in simili, ex iis, quæ de voluntate salutis hominum antecedente, & consequente, Theologi docent, cum S. Thomas 1. p. q. 10. a. 1. q. 28. v. c. a. 3. Et in 1. diff. 17. q. 1. a. 1. & 2. Quomodo enim voluntas antecedens salvandi reprobos, quæ fertur in eorum salutem, secundum se spectatam, non contrariatur voluntati consequenti ipsos damnandi, quæ fertur in eorum damnationem, spectatis omnibus circumstantiis: idèque voluntas antecedens salutis non excluditur per voluntatem consequentem damnationis ipsorum. Sic voluntas antecedens peccandi, quæ peccatum placet secundum se, non contrariatur voluntati consequenti non peccandi, quæ peccatum displicet secundum suas circumstantias: seu malum effectum extrinsecum, cujus est inductivum: idèque voluntas illa antecedens peccandi non excluditur per voluntatem consequentem non peccandi.

1875 Quarta ratio est: quia quisquis non recedit à voluntate peccandi, nisi cum aliqua displicentia, coactione, & involuntarietate, ex toto non recedit à voluntate peccandi, nec recedere potest: cum displicentia, coactio, & involuntarietas ista provenire nequeat, nisi ex residua complacentia, affectuque (saltem habituali) ad peccatum secundum se: quæ complacentia superflua, ex toto excludi non potest voluntas peccandi. At quisquis non recedit à voluntate peccandi, nisi ex puro timore inferni, absque alio motivo, ab ea non recedit, nisi cum aliqua displicentia, coactione, & involuntarietate. Quandoquidem omne quod ex puro metu fit, contra præexistentem affectum erga rem secundum se, mixtum sit ex voluntario, & involuntario, ut supra dictum est, confirmatque Augustinus 1. de spir. & lit. c. 31. dum ait, quòd li-

cet metu aliquid faciens, voluntate facit: tamen, quia mallet aliud, idè invitatus, id est nolens facere dicitur: malo quippe aliquo facere compellitur, quod volens evitare, vel à se removere, facit quod cogitur. . . sed tamen non facit nisi volens. Et in exposit. epist. ad Galat. timore ista implere cogebantur. Hæc porro coactio fit ex hoc, quòd timetur aliquod

1877 periculum imminens (ait S. Thomas in 4. diff. 29. q. 1.) idè ista vis idem est quòd metus, qui voluntatem cogit quodammodo, dum compellit ad abjiciendum aliquid secundum se prius amatum. Eò quòd ad id compellat contra præexistentem istum amorem, ad èque contra propriam inclinationem, quæ mallet non esse malum, cujus timore compellitur ad istud abjiciendum: quòdque abjicere nollet, si timor abesset. Idè ergo quòd per metum agitur, in se, & secundum se consideratum, non est voluntarium, sed involuntarium, remanetque affectus ad illud, secundum se, sub conditione, si talis metus non immineret, ait S. Doctor ad 3. Quæ omnia in fervili timore inferni procedere cœnent SS. Doctores. dum supra aiunt, solo inferni timore à peccatis abstinentes, mallet, si fieri posset, non esse quòd timent, invitos à peccato recedere, in ipsis remanere voluntatem peccandi, si possent impunè, &c.

1878 Quinta ratio est: quia amor peccati, verè & propriè dictus, non extinguitur, nisi contrario odio peccati, verè & propriè dicto, ut ex dictis constat. Sed peccatum verè & propriè non odit, qui illud secundum se, & propter se non odit, sed secundum aliud, & propter aliud dumtaxat, v. g. propter gehennam, ut demonstravimus cap. 156. argum. 5. Peccatum verò secundum se, & propter se, verè & propriè non odit, nisi qui iustitiam, sive Deum, verè & propriè, id est propter se diligit. In tantum enim quisque peccatum verè & propriè odit, in quantum bonum ipsi oppositum verè & propriè diligit. Bonum verò oppositum peccato, secundum se considerato, est iustitia, seu lex æterna, sive Deus illud prohibens. In tantum proinde quisque peccatum odit, in quantum iustitiam diligit, ut Augustinus dicit epist. 144. Per consequens verè & propriè non odit peccatum, qui peccatum non odit secundum se, & propter se, sed propter gehennam tantum. Solus ergo ille peccatum verè & propriè odit, qui ex iustitia & legis increata, seu Dei propter se amore illud odit. Quia solus amator dictæ iustitiæ, seu Dei propter se, peccatum odit secundum se, & propter se. Vide dicta loco citato.

1879 Sexta ratio est: quia solus timor fervilis inferni, ex propria essentialique ratione sua nullam habet contrarietatem repugnantiamque cum propria & essentiali ratione voluntatis mortaliter peccandi: solus ergo fervilis timor inferni per se formaliter non repugnat voluntati mortaliter peccandi. Consequentia perspicua est: solum quippe illud per se formaliter repugnat dictæ voluntati, quòd ei repugnat ex ratione propria & essentiali. Probatur antecedens, quia propria & essentialis ratio voluntatis formaliter peccandi sita est in eo quòd peccator Deo, amicitiamque divinæ, creaturam voluntatè præferat, eandemque amicitiam, propter eandem creaturam, interpretativè saltem contemnat; cui voluntati sola illa voluntas ex propria essentialique ratione sua contrariatur, quæ ex propria essentialique ratione sua, Deum amicitiamque divinam, omni creaturæ præfert, & super omnem creaturam æstimat: quòd sola charitas, non solus timor gehennæ facit.

1880 Septima ratio: quemadmodum sola virtus per se formaliter opponitur vicio, sola honestas inhonestati, sola iustitia iniustitiæ; sic solus amor virtutis, honestatis & iustitiæ secundum se, per se formaliter opponitur amori peccati, inhonestatis & iniustitiæ secundum se. At ubi solus timor in-

ferri, ibi nullus amor, imò nec consideratio virtutis, nec honestatis, nec iustitiæ secundum se.

1881 Octava ratio: voluntas peccandi positivè non excluditur, nisi excludatur voluntaria aversio à Deo. Hæc autem positivè non excluditur, nisi per contrariam conversionem ad Deum. Ad quem nemo convertitur solo servili metu gehennæ. Cùm converti ad Deum ex dictis c. 145. sit amare Deum. Quod non fit solo illo servili timore. Nam si adhuc propter penas *times Deum, nondum amas, quem sic times*, inquit Augustinus tr. 9. in epist. Joan. Et in Concilio Tridentino, cùm in prima Decreti delineatione Compilator dixisset: attritionem ex solo servili timore gehennæ, *sine amore vix concipi posse*, Episcopus Tudetanus admonuit, falsò id dici. Idèdque expunctum est. Enimverò quodcumque fit ex solo servili timore pœnæ, fit ex solo sui propter se amore. *Qui autem se propter se diligit, non se refert*, nec proinde convertit ad Deum; *sed ad seipsum convertitur, non ad incommutabile aliquid convertitur*. Augustinus de doctr. Christ. c. 5.

Et confirmatur, quia se ad Deum non convertit, nisi qui in Deum tendit ut objectum prosecutionis (cùm conversio, actus sit prosecutionis, oppositus fugæ) nullus verò tendens in Deum ex solo servili gehennæ timore, in Deum tendit ut objectum prosecutionis, sed ut objectum fugæ. Non enim tendit in Deum ut objectum amabile, sed ut terribile; neque ut bonum delectabile, vel utile, vel honestum, sed ut principium inflicti-vum terribilis pœnæ. Quomodo Deus objectum est terribile, non amabile; objectum fugæ, non prosecutionis.

1882 Nona ratio: timor purè servilis unicè oritur ex amore sui propter se. Atqui amor sui propter se positivè excludere nequit voluntatem omnem peccandi: Tum quia defectuosus & inordinatus: tamen enim datur amor sui in substantia bonus, & sine vitio; quisquis tamen se propter se ultimè diligit, *cum defectu aliquo se fruitur*, ait Augustinus loco citato. Non ergo sine vitio: quia dilectionem non refert in Deum, in quem omnis proximi, & nostri dilectio finaliter refertur debet, ut docet 1. 2. doct. Christ. cap. 7. Unde ferm. 214. de temp. se (inquit) *in se diligere, & sibi placere, non est iustitiæ charitas, sed superbia vanitas*. Tum quia amor sui propter se, ibi siltendo, unicè querit *quæ suæ sunt, non quæ Jesu Christi*. Atqui per amorem unicè querentem quæ sua sunt, non quæ Jesu Christi, voluntas peccandi penitus excludi nequit: cùm amor iste non aversetur peccatum, nisi quatenus delictis, commodis, & quieti nostræ contrarium, non quatenus divinæ iustitiæ adversum, vel Dei inhonorativum. Nequit igitur penitus excludere voluntatem peccati, quatenus est divinæ iustitiæ adversum, Dei quæ inhonorativum, sed voluntatem patiendi dumtaxat. Tum denique quia tali amore peccator seipsum intensissimè amare potest, & nihilominus velle peccare, ut constat in damnatis, in quibus intensissimus est amor sui propter se, sicut & intensissimus dolor de pœna gehennæ; cum quo nihilominus volunt, & in æternum volent peccare. Et quàm multi libidinosi seipsum valdè intensè diligunt, gehennamque vehementer apprehendunt; cum eo tamen libidini indulgent.

1883 Quòd autem timor purè servilis unicè oriatur ex amore sui, ratio est, quia timor mali unicè oritur ex amore oppositi boni, ut ex Augustino docet S. Thomas 1. 2. q. 49. a. 1. *ex hoc enim quòd aliquis amat aliquid bonum, sequitur quòd privativum illius boni sit ei malum, per consequens timeat ipsum, tamquam malum*. Unde Augustinus in lib. 83. qq. 9. 33. *Nulli dubium est, non aliam esse metuendi causam, nisi ne id quòd amamus, aut adep-*

tum amittam us, aut non adipiscamur speratum. Et cur (amabo) peccator gehennam timeat, in eo timore siltendo? unicè quia sibi infert gravissimam incommoda. Cur ista incommoda odit & timeat? quia commodum suum, seu commoda amat, quibus per incommoda illa privatur. In quorum amore dum siltit, nec eum ad Deum refert, se propter se unicè amat. Igitur timor ille unicè oritur ex proprio amore sui propter se.

Decima ratio: quisquis peccandi voluntatem penitus abjicit & excludit, sic animo comparatus est, ut peccare nollet, etiamsi infernum non timeat (aliàs nullus in ipso foret affectus, quo voluntatem hanc excluderet: *peccarem si gehenna non esset*: non omnem proinde peccandi voluntatem penitus excluderet) sed sic animo comparatus non est, qui nullo alio motivo adversus peccatum movetur, nisi solo metu gehennæ. Quisquis enim animo sic comparatus est, affectu saltem implicito dicit: *non peccarem, etiamsi infernum non timerem*. Affectu verò hoc non dicit, nec dicere potest voluntas, quæ nullo alio motivo adversus peccatum movetur, nisi timoris gehennæ. Siquidem voluntas, quæ nullo alio motivo adversus peccatum movetur, adversus ipsum hic & nunc moveri non præsumitur, pro casu quo motivum istud ei subtraheretur, cùm sine motivo moveri nequeat.

CAPUT CLXII.

Occurritur iis, quæ Adversarii opponunt Argumento sexto.

Objiciunt primò: Timor Domini expellit peccatum. Eccl. 1.

Respondeo, triplicem esse timorem Domini, servilem, initialem, & filialem. Secundus & tertius peccatum expellunt per se formaliter. Primus sine secundo & tertio solum occasionaliter, vel casualiter, vel dispositivè, in quantum disponit ad charitatem, eique parat locum. Quia *nisi timore incipiat homo Deum colere, non perveniet ad amorem*. Aug. in Psal. 149. *Et si timor nullus est, non est quæ incipit charitas*. tract. 9. in epist. Joan. Quomodo id fiat, exponit in Psal. 127. *Homines habent timorem, & per timorem continent se à peccato; sit conjunctio iustitiæ, & incipit quòd durum erat amari, & dulcescit Deus, & jam incipit homo iuste vivere, propterea non quia timeat pœnam, sed quia amat eternitatem. Exclusus est ergo servilis timor à charitate, sed successit timor castus*.

Objiciunt 2. Tridentinum sess. 6. can. 8. & sess. 14. c. 4. Sed perperam, ut videbitur o sequenti.

Objiciunt 3. Alexander VII. in Decreto de 5. Maii 1667. supponit attritionem, ex gehennæ metu conceptam, peccandi excludere voluntatem. Ait enim, *Scholasticos quosdam, inter se commendare, an illa attritio, quæ concipitur ex metu gehennæ, excludens voluntatem peccandi, cum peccata... requirat insuper aliquem actum dilectionis Dei, &c.*

Respondeo, id non supponere, nisi in narrativa, quæ cum non sit Pontificis, sed Pontifici facta ab assertoribus attritionis purè formidolose, ut teor manifestat, id non supponit ex mente sua, sed ex narratione ipsorum, quæ an vera sit, an falsa, Pontifex ibi non declarat.

Objiciunt 4. Bassilius in Psal. 33. Ambrosius, Augustinus, alique Patres subinde aiunt, quòd homo per gehennæ metum se cohibet à peccato, imò & à peccandi voluntate, sive (ut Bassilius) ab ea, quæ ad malum est, cupiditate.

Respondeo, vel id dicitur de timore initiali, vel filiali, vel de servili in sensu casuali, vel occasionali, non in sensu formali, in quo ex dictis precipua est doctrina ipsorum pro assertionem nostram. Objiciunt 5. Sæctorum doctrina, pro assertionem